

(/users/soren-feldtfos-thomsen)

Af Søren Feldtfos Thomsen

(/users/soren-feldtfos-thomsen)

Skribent
10 okt. 17

ANMELDELSE

ET BREV FRA EN KVINDE AF FRANZ WERFEL (/ANMELDELSER/ET-BREV-FRA-EN-KVINDE-AF-FRANZ-WERFEL)

Facebook ([http://www.facebook.com/share.php?u=https://litteratursiden.dk/anmeldelser/et-brev-fra-en-kvinde-af-franz-werfel&title=Et brev fra en kvinde af Franz Werfel](http://www.facebook.com/share.php?u=https://litteratursiden.dk/anmeldelser/et-brev-fra-en-kvinde-af-franz-werfel&title=Et+brev+fra+en+kvinde+af+Franz+Werfel))

Tweet ([https://twitter.com/intent/tweet?url=https://litteratursiden.dk/anmeldelser/et-brev-fra-en-kvinde-af-franz-werfel&status=Et brev fra en kvinde af Franz Werfel](https://twitter.com/intent/tweet?url=https://litteratursiden.dk/anmeldelser/et-brev-fra-en-kvinde-af-franz-werfel&status=Et+brev+fra+en+kvinde+af+Franz+Werfel))

u=https://litteratursiden.dk/anmeldelser/et-brev-fra-en-kvinde-af-franz-werfel&title=Et brev fra en kvinde af Franz Werfel

url=https://litteratursiden.dk/anmeldelser/et-brev-fra-en-kvinde-af-franz-werfel&status=Et brev fra en kvinde af Franz Werfel

Log ind (/user/login?destination=/boeger/et-brev-fra-en-kvinde%23comment-form) eller opret en konto

Log ind (/user/login?destination=/boeger/et-brev-fra-en-kvinde%23comment-form) eller opret en konto

(/user/register?destination=/boeger/et-brev-fra-en-kvinde%23comment-form) for at skrive kommentarer

Den første danske oversættelse af østrigske Franz Werfels bøger i næsten 30 år er noget nær en litterær åbenbaring.

Franz Werfel, der måtte forlade Østrig i 1938 på grund af nazisternes fremmarch, spidder i sin mesterlige kortroman, 'Et brev fra en kvinde', den borgerlige selvtilstrækkelighed og snæversynethed, som bidrog til antisemitismens fremgang i hans hjemland. Bogen udkom oprindeligt i 1941, mens Europa endnu var en slagmark, og foreligger nu for første gang på dansk.

Handlingen foregår i Wien og strækker sig over en enkelt dag i tiden umiddelbart før Tysklands annekstion af Østrig i 1938. Hovedpersonen er Leonidas, en højtrangerende embedsmand i det østrigske kulturministerium, som en morgen modtager et brev fra sin tidligere elskerinde, Vera. I brevet, som Leonidas diskret skjuler for sin hustru Amelie, antydes det, at han og Vera har en fælles søn, resultatet af sidespringet godt 17 år forinden. Dengang førte Leonidas samvittighedsløst Vera bag lyset, skønt han allerede var gift, og siden afskar han enhver forbindelse til hende. Nu må Leonidas overveje konsekvenserne af sine handlinger, ikke blot for sit ægteskab, men for hele sin møjsommeligt tilkæmpede position blandt Wiens sociale elite. Hans dilemma gøres ikke mindre akut af det faktum, at Vera er jøde.

Franz Werfels portræt af Leonidas er et portræt af et samfund i moralsk forfald. Leonidas (en "stålsat forkæmper for sin egen grænseløse magelighed") er billedet på den småborgerlige forfængelighed og karakterløshed, indbegrebet af en politisk og økonomisk elite, som kun har egne (be)drifter og muligheder for øje og derfor accepterer en politiske udvikling frem mod nationalsocialismens og antisemitismens triumf. Werfel lader et sted i bogen Leonidas male dette rammende billede af særligt embedsstandens medløberkultur:

"Jeg kan personligt på ingen måde takke fremragende egenskaber for min strålende løbebane, men tre musikalske talenter: fint gehør for menneskelig forfængelighed, taktfølelse og - som det vigtigste af de tre talenter - en utalt evne til at tude med de ulve, jeg er iblandt, hvilket naturligvis bundet i min svage karakter. Var jeg ellers i mine unge dage blevet en af de bedste til at danse vals, på trods af at jeg intet anede om skiftetrin?"

Fra en stilling som ydmyg huslærer har Leonidas tilkæmpet (eller tillusket) sig en position som departementschef og sikret sin sociale status gennem ægteskabet med den stenrige Amelie. Som en del af Wiens elite har han også helt selvfølgelig tillagt sig dennes latente had til jøderne, som nu truer med at komme op til overfladen:

"Sammenbidt tænker Leonidas: Vera er trods alt kun en "intellektuel israelit". Hvor meget disse mennesker end er i stand til at udvikle sig, så kniber det alligevel i sidste ende. For det meste er det galt med taktfølelsen, den fine kunst ikke at volde sine medmennesker sjælelige kvaler."

Trods alle forbehold og fordomme kan Leonidas ikke frasige sig sin faderlige pligt og med udsigten til en 17-årig søn på sit dørrin, ser han pludseligt for sig, at det liv han lever ikke har den sikkerhed og selvfølgelighed, som han har bildt sig selv ind. Franz Werfel er knivskarp i sin skildring af Leonidas' forløjede selvretfærdighed og manglende evne til at tage ansvar. Personlig og national krise spejles i hinanden, og i Werfels sublime prosa bliver den selvglade departementschef billedet på et Østrig på kanten af den totale moralske deroute. Hvorledes det går Leonidas vil jeg ikke afsløre her, men i lyset af de begivenheder, som tvang Franz Werfel i eksil, skal læseren ikke forvente nogen syndsbeholdelse.

Oversætter Inge Nissen og forlaget Hovedland fortjener stor ros for at have bragt denne bog ud til det danske publikum. 'Et brev fra en kvinde' er et mesterværk og mere end antyder at Franz Werfel hører til blandt sin generations store forfattere sammen med kæmper som Franz Kafka (<http://www.litteratursiden.dk/analyser/kafka-franz>) og Thomas Mann (<http://www.litteratursiden.dk/analyser/mann-thomas>). Forhåbentlig vil denne udgivelse være startskuddet til at flere af hans bøger bliver (gen)udgivet, så flere danske læsere kan lære hans forfatterskab at kende. Det fortjener han.

Bøger af Franz Werfel